

Microviolència lingüística

Publicado en Observatorio del discurso (/investigacion/observatorio-del-discurso)

Amb la denominació *microviolència lingüística* ens referim a tots els tipus d'agressions quotidianes que pateixen els parlants de determinades llengües pel simple fet de voler viure en aquestes llengües; és a dir, de fer-les servir —o desitjar fer-les sevir— en tots els àmbits de representació i comunicació que comporta la vida social. Mantenim el prefix *micro*, que hem emprat en les denominacions *micromasclismes* i *microracismes*, per insistir que el que volem observar no és tant allò obvi, com allò subtil, allò que és gairebé imperceptible, que s'ha "naturalitzat" i que, per tant, passa desapercebut. Volem, per exemple, observar com els processos d'infravaloració de certes varietats lingüístiques, i de deslegitimació dels i les parlants i de les seves competències lingüístiques, no es produeixen únicament de dalt a baix, des de les polítiques institucionals i els òrgans de govern, sinó que també es produeixen a través d'interaccions quotidianes en què diferents individus en diferents posicions produeixen i reproduïxen valoracions negatives, imposen normes lingüístiques i exerceixen mecanismes de poder.

Les agressions que ens resulten més visibles, i que no són sempre subtils, són el resultat de les polítiques de les administracions públiques, ja siguin locals, estatals o europees. Recordem, per exemple, el decret sobre el Tractament Integrat de Llengües (TIL) que va aprovar el Govern Balear (2013). Segons es va dir l'objectiu era millorar la competència lingüística dels estudiants introduint més hores d'anglès en el currículum educatiu; però, en realitat, el que es pretenia era reduir les hores de català.

I una cosa molt semblant passa amb les polítiques lingüístiques que es promouen des de la Unió Europea. Si prestem atenció a les polítiques lingüístiques europees, potser ens haurem de demanar si Europa està realment interessada a preservar la seva diversitat lingüística i cultural. En aquests moments aquestes polítiques lingüístiques es dissenyen seguint la vella equació "un Estat = una llengua" i els interessos de les oligarquies econòmiques dels mercats. I, en l'espai de la "mercantilització", no totes les llengües tenen el mateix valor: es potencien les que produeixen algun tipus de rendibilitat (faciliten les interaccions entre les oligarquies) i s'ignoren les que tan sols expressen la diversitat del paisatge humà. D'aquesta manera les polítiques lingüístiques, sigui quina sigui la seva escala, responen a ideologies lingüístiques que valoren unes llengües i en desvaloritzen o rebutgen altres.

AUX ÉLÈVES DES ÉCOLES

IL EST DÉFENDU

1° DE PARLER BRETON ET DE
CRACHER A TERRE;

2° DE MOUILLER SES DOIGTS DANS
SA BOUCHE pour tourner les
pages des livres et des cahiers;

No obstant això aquestes polítiques serien totalment ineficaces si, en el funcionament quotidià de les institucions, diferents actors socials no s'asseguressin que les normes es compleixen, i reproduïssin i reinventessin aquestes valoracions i jerarquies de llengües. Es multipliquen doncs els petits gestos si pensem, per exemple, com, en algunes escoles, es continuen mantenint les correccions en vermell per mantenir normes ortogràfiques i imposar llengües; els cartells que, a l'aula, obliguen a parlar "sólo español"; o les respostes que no s'escolten o no s'accepten si no es produeixen en una determinada varietat lingüística. I fins i tot no és excepcional continuar reproduint els gestos dels càstigs corporals. Alguns exemples recents han estat aportats per socis i sòcies d'EDiSo. A Luxemburg, el 2014, treballadors portuguesos van denunciar que, en algunes llars d'infants i "relais maison", es castigava els infants i se'ls separava del grup si parlaven portuguès (vegeu l'enllaç més avall).

En altres ocasions, en els nostres cercles quotidians i, fins i tot, nosaltres mateixos exercim aquestes formes de violència quan, per exemple, preferim utilitzar l'espanyol com a llengua comuna, en lloc de mantenir la nostra llengua romànica pròpia (comprensible, amb un petit esforç, per part de tots i totes); o quan, en un congrés sobre plurilingüisme, optem per l'anglès com a única llengua vehicular; o quan animem els nostres fills a ser multilingües i els aconsellem que aprenguin anglès, francès i alemany, en lloc de llengües properes com el gallec, el català o l'euskera.

Amb aquesta secció de l'Observatori del discurs volem cridar l'atenció sobre totes aquestes formes de violència lingüística, i reflexionar sobre les possibles formes de resistència que podem generar.

Para saber más:

- Gal, Susan and Kathryn A. Woolard (2001) *Languages and publics: the making of authority*. Manchester : St. Jerome.
- Gil Riera, Elvira (2013) "Una federació necessita una llengua comuna?" [Recurs electrònic]. Departament de Ciències Polítiques i Socials. Grup de Recerca en Teoria Política, 2013.
- Heller, Monica (2011) *Paths to post-nationalism: a critical ethnography of language and identity*. New York : Oxford University Press.
- Macedo, Donald P. (2005) *Lengua, ideología y poder: la hegemonía del inglés*. Barcelona : Graó.
- Moreno Cabrera, Juan Carlos (2000) *La dignidad e igualdad de las lenguas : crítica de la discriminación lingüística*. Madrid: Alianza
- <http://www.wort.lu/en/luxembourg/shocking-luxembourg-expose-children-punished-for-speaking-portuguese-in-kindergarten-maison-relais-5458e9a7b9b3988708082cb4> (<http://www.wort.lu/en/luxembourg/shocking-luxembourg-expose-children-punished-for-speaking-portuguese-in-kindergarten-maison-relais-5458e9a7b9b3988708082cb4>)